

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

від 05 травня 2017 року

м. Хмельницький

№33-р/к

справа №02-06/25-16

Про припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладання штрафу

Адміністративна колегія Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – адміністративна колегія Відділення) розглянула матеріали справи та подання Першого відділу досліджень та розслідувань Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) з попередніми висновками від 22 березня 2017 року №12/39-п у справі №02-06/26-16 відносно публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» (29019, Україна, м. Хмельницький, проспект Миру, 41, код ЄДРПОУ-05395598), за участю гр. Ковалю І. Ф. (м. Хмельницький), гр. Дитинюк Н. Б. (м. Хмельницький), гр. Дюг Л. С. (м. Хмельницький), гр. Коровець Є. Й. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/58-К) та представника публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» Доценко О. І.

В С Т А Н О В И Л А :

Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 29.02.2016 №25-р розпочато розгляд справи №02-06/26-16 відносно ТОВ "Хмельницькгаз збут" (Проспект Миру, 41, м. Хмельницький, 29000, код за ЄДРПОУ: 39585960), за дії які полягають у відмові гр. Ковалю І. Ф. у встановленні, пломбуванні та прийнятті на облік газового лічильника виробництва ДП "Новатор", містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у вигляді зловживання монополюючим (домінуючим) становищем, шляхом:

- вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку;
- встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Під час розгляду справи було встановлено, що з 01.07.2015 року на території м. Хмельницького та Хмельницької області постачання природного газу промисловим споживачам, бюджетним та релігійним організаціям та населенню здійснює товариство з обмеженою відповідальністю "Хмельницькгаз збут" (Проспект Миру, 41, м. Хмельницький, 29000, код за ЄДРПОУ: 39585960), яке отримало ліцензію на провадження даної діяльності (рішення НКРЕКП №1649 від 28.05.2015 р.).

Послуги з монтажу, технічного обслуговування та ремонту газових приладів і пристроїв, лічильників газу та видачі технічних умов надаються публічним акціонерним товариством по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» (надалі – ПАТ «Хмельницькгаз», Товариство).

Зважаючи на данні обставини розпорядженням адміністративної колегії від 29 липня 2016 року №54-рп/к було замінено відповідача у справі №02-06/25-16 з товариства з обмеженою відповідальністю "Хмельницькгаз збут" (Проспект Миру, 41, м. Хмельницький, 29000, код за ЄДРПОУ: 39585960) на ПАТ «Хмельницькгаз» (Проспект Миру, 41, м. Хмельницький, 29000 код ЄДРПОУ-05395598)

ПАТ «Хмельницькгаз» є новим найменуванням відкритого акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства». ПАТ «Хмельницькгаз», що засноване відповідно до рішення Державного комітету України по нафті і газу від 14.03.1994 №124 шляхом перетворення державного підприємства по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» у відкрите акціонерне товариство відповідно до Указу Президента України «Про корпоратизацію підприємств» від 15.06.1993 року.

ПАТ «Хмельницькгаз» здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства, статуту нова редакція якого затверджена протоколом Чергових загальних зборів акціонерів ВАТ «Хмельницькгаз» за №17 від 06.07.2010 року та зареєстрованого виконавчим комітетом Хмельницької міської ради від 15.07.2010 року №16731050019001087.

Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, фірмовий бланк, інші реквізити та відповідно до вимог статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Юридична адреса: 29019, Україна, м. Хмельницький, проспект Миру, 41, код ЄДРПОУ-05395598.

Відповідно до Правил безпеки систем газопостачання, затверджених наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15.05.2015 №285, проектна документація на монтаж додаткових газових плит та побутових лічильників газу, переустановлення газових плит у межах приміщення, в якому вони встановлені, лабораторних пальників, які не вимагають відведення продуктів згорання в димоходи, може бути представлена ескізом, складеним суб'єктом господарювання, що здійснює обслуговування.

Відповідно до пункту 4.2.8 Правил безпеки систем газопостачання України, затверджених наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 01.10.1997 № 254 (далі – Правила безпеки), технічне обслуговування і ремонт об'єктів і споруд систем газопостачання житлових і громадських будинків повинно здійснюватись спеціалізованими підприємствами газового господарства або газовими службами підприємств - власників цих об'єктів.

Відповідно до пункту 22 Правил надання населенню послуг з газопостачання, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 року №224622 (втрата чинності з 16.07.2016 року), установлення лічильників газу здійснюється газорозподільним підприємством або підприємствами і організаціями, які мають необхідні ліцензії та дозвіл на виконання таких робіт. Виконавець після встановлення лічильників газу зобов'язаний видати споживачеві акт та розрахунковий документ, що засвідчують факт виконання робіт. Гарантійне та післягарантійне обслуговування лічильників газу здійснюється відповідно до законодавства. У разі встановлення лічильника газу у квартирі, приватному будинку або іншому об'єкті споживача газорозподільне підприємство складає та підписує із споживачем акт про збереження пломб у двох примірниках, один з яких залишається у споживач.

Під час виконання робіт зі встановлення або заміни газового обладнання інший підрядник (не ПАТ "Хмельницькгаз") повинен надати замовнику пакет дозволів та ліцензій, договір про надання послуг, калькуляцію послуг та матеріалів, проектну документацію погоджену з Товариством, договір з ПАТ "Хмельницькгаз" про надання послуг технічного нагляду, сертифікати на матеріали, після виконання робіт – акт виконаних робіт, пакет виконавчо-технічної документації.

У будь-якому випадку, згідно з чинним законодавством, підключення об'єктів газопостачання до Єдиної газотранспортної системи України та її обслуговування здійснює виключно ПАТ "Хмельницькгаз" за наявності виконавчо-технічної документації на додаткове встановлення, заміну газового обладнання.

У разі виконання робіт зі встановлення або заміни газового обладнання іншими підрядниками, послуги з виготовлення, надання технічних умов, погодження проектної документації, здійснення технічного нагляду, підключення до Єдиної газотранспортної системи України, які надає виключно Товариство, є платними та здійснюються на підставі укладених договорів, як з іншими підрядниками, так і безпосередньо з замовниками.

Тобто без отримання проектної документації, отримання складеного акту про збереження пломб та відповідного погодження проектної документації Товариством споживач не має право встановити газовий лічильник та ввести його в експлуатацію.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України від 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (надалі – Методика), встановлено наступне.

Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є Товариство на ринку з розподілу природного газу для усіх груп споживачів.

Товарні межі ринків – розподілу природного газу.

Споживачами послуг Підприємства є фізичні та юридичні особи.

Часові межі ринку – 2016 рік.

Територіальні (географічні) межі ринку:

Територіальними межами ринків з розподілу природного газу визначимо межі Хмельницької області, крім м. Шепетівка та Шепетівського району.

Отже, територіальні (географічні) межі ринку Підприємства визначені межами території Хмельницької області, крім м. Шепетівка та Шепетівського району.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України “Про захист економічної конкуренції” суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Відповідно до викладеного вище, ПАТ "Хмельницькгаз" протягом 2016 року займало монопольне становище на ринку з розподілу природного газу для усіх груп споживачів в межах Хмельницької області, крім м. Шепетівка та Шепетівського району, з часткою 100 відсотків та включене до Зведеного переліку суб'єктів природних монополій, якій розміщений на офіційному сайті Антимонопольного комітету України www.amc.gov.ua.

Витрати з транспортування (розподілу) природного газу в значній мірі залежать від обсягу робіт при обслуговуванні, утриманні і експлуатації систем газопостачання, які здійснює Товариство, а саме: кількості газопроводів високого, середнього, низького тиску (розподільних мереж), внутрішньоквартальних, внутрішньодворових і споруд на них, ГГРП (головних газорегуляторних пунктів), ГРП (газорегуляторних пунктів), ШРП (шафових регуляторних пунктів), які забезпечують транспортування газу від газорозподільних станцій (ГРС) до усіх споживачів; кількості побутових та промислових приладів обліку газу; кількості газифікованих квартир та опалювальних в них приладів (газових плит, газових водонагрівачів, опалювальних печей тощо); кількості газифікованих об'єктів, промислових підприємств, підприємств теплокомуненергетики, бюджетних установ і організацій; утримання усіх вищезазначених систем газопостачання, а також утримання будівель і приміщень, оренда будівель і приміщень; утримання спеціалізованого автотранспорту; наявності обчислювальної техніки; інших адміністративних та загальногосподарських витрат; крім тієї частини, яка розподілена пропорційно обсягу робіт, послуг та інші та кількості встановлених приладів обліку газу.

Протягом 2016 року ціна природного газу для населення складалася із складових вартості наступних послуг:

– оптової ціни на природний газ (вартості газу) - з 1 жовтня формується на ринку, проте для певних категорій споживачів (споживання на побутові потреби населенням? некомерційне споживання релігійними організаціями, ТКЕ на потреби населення, релігійних організацій і бюджетних установ) регулюється - встановлюється Урядом (постановами

Кабінету Міністрів чи розраховується відповідно до встановленої Кабміном роздрібною ціни на газ);

- тарифу на транспортування магістральними трубопроводами (тариф на транспортування) - встановлюється регулятором (постановами НКРЕКП);
- тарифу на транспортування розподільними трубопроводами (тариф на розподіл) - встановлюється регулятором (постановами НКРЕКП);
- вартості постачання газу - з 1 жовтня ринкова (раніше регулятором встановлювався тариф на постачання), проте для деяких категорій споживачів (споживання на побутові потреби населенням і некомерційне споживання релігійними організаціями) регулюється - встановлюється (обмежується) Урядом (постановами Кабміну);
- ПДВ на вартість газу та послуг з транспортування та постачання - у розмірі 20% відповідно до Податкового Кодексу.

Таким чином усі послуги, що надається Товариством населенню, зокрема надання дозвільної документації, опломбування газових лічильників, погодження проектної документації, прийняття в експлуатацію, навчання по газовій безпеці тощо входить до ціни на газ.

У ході збору та аналізу доказів у справі встановлено.

Пунктом 28 Правил надання населенню послуг з газопостачання було встановлено, що споживач має право на отримання послуг з монтажу, технічного обслуговування та ремонту газових приладів і пристроїв, лічильників газу за своєю заявкою.

До Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) протягом 2016 року надійшло ряд звернень від громадян Хмельницької області, а саме від гр. Ковалю І. Ф. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/68-К), гр. Варфоломєєва Д. Д. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/32-В), гр. Гнідка О. П. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/57-Г), гр. Дитинюк Н. Б. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/66-Д), гр. Дюг Л. С. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/65-Д) та гр. Коровець Є. Й. (м. Хмельницький) (вх. №01-16/58-К) (надалі – Заявники).

Як було встановлено, данні споживачі зверталися до ПАТ "Хмельницькгаз" щодо можливого встановлення газового лічильника виробництва ДП "Новатор" чи інших роторних лічильників, які внесені в Державний реєстр засобів вимірювальної техніки.

У своїх відповідях ПАТ "Хмельницькгаз" відмовляв даним споживачам у встановленні даних лічильників, зокрема і тим споживачам які вже здійснили їх купівлю посилаючись на наступні обставини:

"Згідно з п. 4 Порядку комерційного обліку газу по об'єктам побутових споживачів (населення), розділ IX Правил комерційного обліку природного газу в газорозподільній системі, Постанови № 2494 від 30.09.2015р. «Про затвердження Кодексу газорозподільних систем» зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 р. за № 1379/27824, визначення фактичного об'єму споживання природного газу по об'єкту побутового споживача здійснюється на підставі даних лічильника газу. Отже, лічильники газу, що використовуються для обліку природного газу, який споживається населенням, повинні забезпечувати вимірювання, реєстрацію результатів вимірювання та розрахунок об'єму природного газу, зведеного до стандартних умов. На даний час в Україна такі лічильники газу представлені лише у двох виконаннях — із температурною, компенсацією показів або з директивним зведенням результатів вимірювання об'єму до стандартних умов. Лічильники газу з елементами температурної компенсації представлені в основному зарубіжними виробниками, зокрема фірмами "Elster" (Словаччина), "METRIX"(Польща). Лічильники газу виробництва фірми "Самгаз" (відповідно до опису типу) включають виконання з номінальною температурою директивного приведення газу 0 °С (для встановлення поза опалювальних приміщень) та 15 °С (для встановлення у опалювальних приміщеннях). Лічильники виробництва заводу «Новатор» не забезпечують зведення об'єму до стандартних умов і за цим параметром не відповідають вимогам нормативно-правових і нормативно-технічних документів, тому не можуть бути рекомендовані до застосування в якості комерційних приладів обліку газу" (лист гр. Коваль І. В. від 08.12.2015 №5827/36, гр. Дюг Л. С. від 04.08.2016 №3710/18 та гр. Варфоломєєву Д. Д. від 26.04.2016 №2256/18).

Тобто відсутність термокомпенсатора, якій приводить фізичний обсяг природного газу до стандартних умов, на лічильниках виробництва ДП "Новатор" чи інших виробників, не дає правових підстав ПАТ "Хмельницькгаз" на його встановлення.

Дана інформація не відповідає дійсності із наступних обставин.

Відносини між газопостачальними підприємствами, газорозподільними підприємствами та фізичними особами – споживачами природного газу регулюються Правилами постачання природного газу, затвердженими постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30 вересня 2015 року № 2496, Кодексом газорозподільних систем, затверджених постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 року № 2494 (надалі – Кодекс), Положенням про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2015 року № 758.

Відповідно до частини другої розділу X Кодексу, встановлено, що приладовий облік природного газу в точці вимірювання може складатися з:

комерційного ВОГ з використанням звужуючого пристрою з обчислювачем об'єму газу;

комерційного ВОГ з використанням лічильника газу в комплекті з вбудованим чи окремим коректором або обчислювачем об'єму газу;

комерційного ВОГ з використанням побутового лічильника газу.

До складу комерційного ВОГ з використанням побутового лічильника газу входять:

лічильник газу;

фільтр газу, якщо це передбачено технічними умовами та проектом;

автоматизовані пристрої передачі результатів вимірювання вузла обліку, якщо це передбачено технічними умовами.

вимикаючі засувки на вході до комерційного ВОГ;

автоматизовані пристрої приведення об'ємів природного газу до стандартних умов (коректор об'єму газу, що складається з обчислювача, коректора, вимірювального перетворювача температури газу, вбудованої механічної системи приведення до стандартних умов, інші пристрої та засоби, передбачені діючими стандартами. Такі пристрої можуть не застосовуватися в разі встановлення побутового лічильника в опалювальному приміщенні та розміщення вхідного штуцера лічильника на відстані 1,5 м від входу до опалювального приміщення);

захисні шафи комерційного ВОГ та/або його елементів.

Листом від 16.01.2017 року за №45-27-33/05 Івано-Франківський Національний технічний університет нафти та газу надав роз'яснив, що наявність компенсатора не є обов'язковою умовою при встановленні лічильника в житловому приміщенні, оскільки, як відомо тільки деякі зарубіжні виробники побутових лічильників обладнують їх термокомпенсаторами.

З приводу встановлення лічильника газу виробника «Новатор», Сектор Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг у Хмельницькій області повідомив, що згідно з частиною першою та другою статті 11 Закону України «Про метрологію і метрологічну діяльність» засоби вимірювальної техніки можуть застосовуватися, якщо вони відповідають вимогам щодо точності, встановленим для цих засобів, у певних умовах їх експлуатації. Засоби вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, дозволяється застосовувати, зокрема, лише за умови, якщо вони пройшли перевірку або державну метрологічну атестацію.

Таким чином Товариство відмовляло споживачам у праві на встановлення (заміну) квартирних роторних лічильників газу, зокрема тим споживачам які вже придбали данні засоби обліку, що могло призвести до ущемлення прав споживачів щодо реалізації права на придбання та подальше встановлення альтернативних та відмінних від перерахованих приладів обліку природного газу, які є сертифікованими та містяться в Реєстрі затверджених типів засобів вимірювальної техніки.

Крім того Товариство відмовляло у праві окремим споживачам встановити газові лічильники ДП "Новатор" чи ПАТ "Ямпільський приладобудівний завод", які містяться в Реєстрі затверджених типів засобів вимірювальної техніки, чи замінить раніше встановлений лічильник на лічильники даних суб'єктів господарювання. Підставою для такої відмови є посилання на те, що типорозмір лічильників ДП "Новатор" чи ПАТ "Ямпільський приладобудівний завод", а саме G-2,5 не відповідає фактичному споживанню газу газовим обладнанням.

Відповідно до положень Кодексу комерційний облік газу по побутовим споживачам здійснюється наступним чином.

На підставі технічних умов приєднання чи на реконструкцію вузла обліку (об'єкта споживача) розробляється проектна документація в частині організації комерційного вузла обліку (комерційного ВОГ) в порядку, встановленому законодавством у сфері містобудування, та з урахуванням вимог цієї глави.

Проектна документація має містити розділ щодо розрахунку комерційного вузла обліку, в якому необхідно:

1) вказати перелік газового обладнання із зазначенням його паспортних технічних характеристик та позначити, яке обладнання існує, проектується, відводиться в резерв та/або демонтується;

2) провести розрахунок комерційного ВОГ з урахуванням максимальної і мінімальної витрати газового обладнання, яке планується підключити до газових мереж після комерційного ВОГ, та параметрів газу, наданих Оператором ГРМ в завданні на проектування чи технічних умовах приєднання.

У разі застосування комерційного ВОГ на базі лічильника газу розрахунок проводиться за формулою:

$$Q_{\max \text{ г.о (min г.о)}} = \frac{Q_{\max \text{ г.о.с (min г.о.с)}} \times t_{\max(\min)} \times 0,101325 \times Z}{P_{\min(\max)} \times 293,15}$$

За отриманими значеннями витрат підбирається найближчий типорозмір лічильника, при цьому повинні виконуватися такі умови ($q_{\max \text{ г.л}} \geq q_{\max \text{ г.о}}$; $q_{\min \text{ г.л}} \leq q_{\min \text{ г.о}}$)

Якщо фактична максимальна витрата лічильника газу більша/менша в 1,6 раз ніж максимальна витрата газоспоживаючого обладнання, вважається, що лічильник газу підібрано неправильно, тому необхідно переглянути та передбачити інший лічильник газу відповідного типорозміру.

Згідно роз'яснень Івано-Франківського Національного технічного університету нафти та газу встановлено, що лічильник газу потребує заміни за умови невідповідності якщо мінімальна пропускна здатність (мінімальна витрата з нормованою похибкою) газоспоживного обладнання (плити газової) становить близько 0,02 м³/год. Якщо мінімальна витрата з нормованою похибкою лічильника G1,6 та деяких G2,5 становить 0,016 м³/год., то вони можуть бути дозволені до застосування. Зауважимо, що кращі сучасні побутові лічильники, в тому числі роторні, G1,6 та G2,5 (заводи Самгаз, Ямпіль, Візар та інші) це по суті один прилад тільки повірений на різних діапазонах робочих витрат.

У Реєстрі затверджених типів засобів вимірювальної техніки міститься інформація щодо сертифікованих та затверджених виробників та моделях лічильників природного газу, як можуть бути придбані та в подальшому встановлені у безспірному порядку.

Під час купівлі засобу обліку побутовий споживач повинен керуватися рекомендаціями газорозподільного підприємства щодо технічних характеристик такого засобу обліку, оприлюдненими на його веб-сайті.

Однак, на веб-сайті ПАТ "Хмельницькгаз" відсутня будь-яка інформація щодо засобів вимірювальної техніки, які можуть бути придбані та в подальшому встановлені.

Відповідно бездіяльність Товариства щодо реалізації права побутових споживачів самостійно за конкурентними цінами придбавати засоби обліку природного газу має наслідки на суміжному конкурентному ринку оптової/роздрібною реалізації приладів обліку природного газу та може призвести до усунення конкуренції між учасниками цього ринку.

Надходження звернень від побутових споживачів до Товариства з питань реалізації права на придбання та подальше встановлення альтернативних та відмінних від виробництва Рівненського заводу «САМГАЗ» приладів обліку природного газу, які є сертифікованими (містяться в Реєстрі), відсутність, на думку Заявників, чіткої інформації щодо реалізації цього права свідчить про недостатнє врегулювання ПАТ "Хмельницькгаз" зазначеного питання на даному етапі.

Одночасно Товариство повідомило окремих заявників, а саме гр. Ковалю І. Ф. (лист від 13.01.2017 №Нм 01.5-ЛВ-118-0117), гр. Варфоломеєва Д. Д. (лист від 10.06.2016 №2932/41), гр. Дитинюк Н. Б. (лист від 25.11.2016 №Нм 01.5-ЛВ-5997-0116), гр. Дюг Л. С. (лист від 15.11.2016 №Нм 01.5-ЛВ-5795-0116) та гр. Коровець Є. Й. (лист від 13.10.2016 №Нм 01.5-ЛВ-5068-0116), що згідно з п.5 глави 1 розділу X Кодексу газорозподільних систем, затвердженого Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послугах від 30 вересня 2015 року № 2494 для визначення об'єму спожитого (розподіленого) природного газу по об'єкту споживача використовуються дані комерційного вузла обліку Оператора ГРМ У разі відсутності комерційного ВОГ у Оператора ГРМ використовуються дані комерційного ВОГ споживача. Споживач не може відмовитись від встановлення комерційного ВОГ з ініціативи та за кошти Оператора ГРМ. При цьому було наголошено, що в зв'язку з відмовою від встановлення лічильника газу за рахунок Оператора ГРМ, на вимогу п.6 глави 3 розділу XI Кодексу газорозподільних систем, визначення об'єму спожитого природного газу буде здійснюватиметься за граничними об'ємами споживання природного газу населенням з урахуванням усіх газових приладів і пристроїв.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу», суб'єкти господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, зобов'язані забезпечити встановлення лічильників газу:

для населення, що проживає у квартирах та приватних будинках, в яких газ використовується:

- комплексно, у тому числі для опалення - до 1 січня 2012 року;
- для підігріву води та приготування їжі - до 1 січня 2016 року;
- тільки для приготування їжі - до 1 січня 2018 року.

У разі невстановлення населенню у строки, зазначені у цьому підпункті, лічильників газу з вини суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, припинення розподілу природного газу таким споживачам забороняється, а його облік до моменту встановлення лічильників газу здійснюється за нормами споживання, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Безкоштовне забезпечення лічильниками газу побутових споживачів ПАТ «Хмельницькгаз» реалізує в рамках затвердженої Інвестиційної програми, що включає лічильник газу та комплекс комплектуючих та робіт по його встановленню.

Статтею 3 Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» передбачено, що фінансування робіт з оснащення лічильниками газу населення здійснюється за рахунок:

коштів суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території;

коштів відповідного бюджету;

інших джерел, не заборонених законодавством.

Наявність у споживача газового лічильника, який він вже має або придбав у власність та який відповідає усім вимогам Кодексу щодо його типорозміру в залежності від газоспоживного обладнання, відповідає вимогам статті 3 Закону «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» та дозволить Товариству заощаджувати кошти на встановлення засобів виміральної техніки та в кінцевому результаті збільшити кількість споживачів, які здійснюють розрахунки за спожитий газ за допомогою лічильників газу. Застосування до таких споживачів, які не відмовлялися у встановленні лічильників газу, але бажали щоб Товариство

встановило вже придбаний лічильник розрахунку плати за спожитий газ за граничними об'ємами споживання природного газу населенням з урахуванням усіх газових приладів і пристроїв, порушують права споживачів в частині нарахування плати за спожитий газ.

Відділенням було встановлено, що протягом 2016 року пройшли державну повірку 27051 лічильників газу типорозміру G2,5 (з них виробництва ДП "Новатор" 1449 лічильників), які розташовані у квартирах де з газового обладнання є лише газові плити. При цьому Товариством не здійснювалося будь-яких заходів із заміни у таких квартирах лічильників типорозміру G2,5 на G1,6 (лист Товариства від 17.02.2017 року №Нм-ЛВ-754-0217).

Зазначимо, що відсутність конкуренції на ринку розподілу природного газу, тобто відсутність інших суб'єктів господарювання на цьому ринку, не дає можливість споживачам отримати послуги у інших суб'єктів господарювання.

Зважаючи на те, що споживачі не мають альтернативного джерела отримання послуг, Товариство користуючись монопольним (домінуючим) становищем встановив власні умови надання послуг, зокрема обмеживши права споживачів на власний вибір такої моделі приладу обліку (газового лічильника), якій може бути встановлений в залежності від наявного у споживача газового обладнання та перебуває у Реєстрі затверджених типів засобів вимірювальної техніки.

Відповідно до вище викладеного, дії ПАТ "Хмельницькгаз" які полягали у обмеженні прав гр. Ковалю І. Ф., гр. Варфоломєєву Д. Д., гр. Гнідка О. П., гр. Дитинюк Н. Б., гр. Дюг Л. С. та гр. Коровець Є. Й. на вибір газового лічильника для обліку спожитого газу, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем, шляхом:

- вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку;
- встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно із представленим звітом про фінансові результати за 2016 рік виручка Товариства від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2016 рік склала 468819 тис. грн.

Відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції", за таке порушення передбачена відповідальність у вигляді накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єктів господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

При визначенні розміру штрафу враховане наступне:

- 1) вчинення такого виду порушень вперше;
- 2) співпраця при розслідуванні справи;
- 3) порушення законодавства про захист економічної конкуренції не визнано та не припинено;
- 4) фінансовий стан Товариства.

Листами від 23.03.2017 року №01-16/12-587 – 01-16/12-592 Заявникам та 01-27/12-586 Товариству було надіслано подання з попередніми висновками у справі №02-06/25-16 від 23.03.2015 р. №12/39-п.

У встановлений строк ніяких зауважень чи заперечень у справі до територіального відділення не надійшло.

В той же час до територіального відділення надійшла нова скарга гр.. Ковалю І. Ф. щодо застосування до нього, плати за споживання газу відповідно до граничних об'ємів споживання природного газу населенням з урахуванням усіх газових приладів і пристроїв, як це передбачено п.6 глави 3 розділу XI Кодексу газорозподільних систем.

Данні нарахування на думку територіального відділення є безпідставними, оскільки гр.. Коваль І. Ф. не відмовлявся від встановлення газового лічильника, а лише мав бажання встановити власний лічильник газу, якій на його думку відповідає типорозміру виходячи із

наявного газового обладнання та відповідає вимогам статті 3 Закону «Про забезпечення комерційного обліку природного газу».

Під час засідання адміністративної колегії, Заявники повністю підтримали усі факти викладені у поданні та одночасно зауважили що, зважаючи на те, що прийняття в експлуатацію газового лічильника залежить від ПАТ "Хмельницькгаз" то листи з приводу встановлення газових лічильників, зокрема роторних виробництва ДП "Новатор чи інших виробників, ними було сприйнято як фактична відмова від погодження такого лічильника так і заборона на його встановлення, оскільки вони не відповідають вимогам законодавчих актів і тому не можуть бути прийняті в експлуатацію.

Представник Товариства зауважив, що Товариство не займалося встановленням лічильників, громадяни можуть їх встановити в інших підприємствах за власний кошт. Товариство здійснювало встановлення лише в рамках Інвестиційної програми Хмельницької міської ради – наші лічильники за наші кошти. Одночасно Він зазначив що ПАТ "Хмельницькгаз" не здійснює свою діяльність на товарному ринку надання дозволів і при цьому Заявники хочуть, щоб їм встановили лічильники безкоштовно або придбали лічильники неналежного типорозміру.

Данні зауваження не можуть бути прийнятті до уваги з наступних причин.

Відповідно до законодавства, виконання робіт зі встановлення або заміни газового обладнання, крім газопостачального підприємства, можуть бути виконані будь-якими суб'єктами господарювання, які мають ліцензію Державної архітектурно-будівельної інспекції та дозвіл територіального управління Держгірпромнагляду на виконання вибухонебезпечних робіт. Але в незалежності від того хто виконав данні роботи, тобто хто був підрядником, послуги з погодження проектної документації, прийняття на облік здійснення технічного нагляду, підключення до Єдиної газотранспортної системи України, які надає виключно Товариство.

Тобто без відповідного погодження чи дозволу ПАТ "Хмельницькгаз" на заміну/встановлення газового обладнання, споживач, не в залежності від вибору суб'єкта господарювання. якій буде проводити данні роботи, не зможе здійснити дану заміну/встановлення газового обладнання чи газового лічильника.

Окремі позиції сторін у справі були враховані під час прийняття рішення у справі.

Розглянувши матеріали справи, подання з попередніми висновками у справі №02-06/25-16 від 23.03.2017 р. №12/39-п у їх сукупності, адміністративна колегія Відділення дійшла до висновку, що подані матеріали достатні, а наведені у поданні висновки обґрунтовані і доведені, що є підставою для прийняття рішення.

Виходячи із викладеного вище, керуючись статтями 12, 12¹, 14 та 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.01 за №32-р та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.01 за №291/5482, (зі змінами), пунктом 33 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Відділення,

В И Р І Ш И Л А:

1. Визнати, що публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» (29019, Україна, м. Хмельницький, проспект Миру, 41, код ЄДРПОУ-05395598) протягом 2016 року займало монопольне становище на ринку надання послуг з розподілу природного газу для усіх груп споживачів в межах Хмельницької області, крім м. Шепетівка та Шепетівського району, з часткою 100 відсотків.

2. Визнати дії публічного акціонерного товариства по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» (29019, Україна, м. Хмельницький, проспект Миру, 41, код ЄДРПОУ-05395598) які полягали у обмеженні прав гр. Ковалю І. Ф., гр. Варфоломєєву Д. Д., гр. Гнідка О. П., гр. Дитинюк Н. Б., гр. Дюг Л. С. та гр. Коровець Є. Й. на вибір газового лічильника для обліку спожитого газу, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 2 статті 50, частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем, шляхом:

- вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку;
- встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За порушення зазначене у пункті 2 цього рішення, відповідно до абзацу другого частини другої статті 52 Закону України „Про захист економічної конкуренції” накласти штраф на публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» у розмірі 68000 (шістдесят вісім тисяч) гривень.

4. Zobov'язati публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації «Хмельницькгаз» припинити дії, зазначені у пункті 2 цього рішення, а саме забезпечити права споживачів на власний вибір газового лічильника, що може бути встановлений у безспірному порядку в залежності від наявного газоспоживаючого обладнання та який внесений в Державний реєстр засобів вимірювальної техніки.

Згідно з частиною третьою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особа, на яку накладено штраф за рішенням органу Антимонопольного комітету України, сплачує його у **двомісячний строк** з дня його одержання.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення органів Антимонопольного комітету України може бути оскаржене до Господарського суду в **двомісячний строк** з дня його одержання.

Відповідно до частини восьмої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», **протягом п'яти днів** з дня сплати штрафів, необхідно надіслати до Відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Голова адміністративної колегії,
Голова відділення

В. Олуйко